

Nacrt Konvencije o pravu mora (1981), Split 1982.

Katedra za međunarodno pravo Pravnog fakulteta u Splitu uz sufinanciranje SIZ-a za znanost SR Hrvatske objavila je nedavno djelo »NACRT KONVENCIJE O PRAVU MORA (1981)« u redakciji red. prof. Davorin Rudolfa uz suradnju 6 stručnjaka iz te oblasti (I. Grabovac, V. Ibler, S. Novaković, Z. Perišić, D. Rudolf i B. Vukas).

U uvodnim napomenama, između ostalog, ističe se da je ovaj Nacrt konvencije preveden iz engleskog teksta Draft Convention on the Law of the Sea, koji je bio objavljen poslije X zasjedanja Treće konferencije UN o pravu mora, koje je održano 28. VIII 1981. god. uz pomoć teksta Nacrta konvencije na francuskom, ruskom i španjolskom jeziku.

Nacrt konvencije kakav nam je ovdje predstavljen, obuhvaća 244 stranice sa 320 članova, podijeljenih u 17 poglavlja od kojih se ističe:

- Teritorijalno more i vanjski pojas (II),
- Tjesnaci koji služe međunarodnoj plovidbi (III),
- Arhipelaške države (IV),
- Isključiva gospodarska zona (V),
- Epikontinentalni pojas (VI),
- Otvoreno more (VII),
- Režim otoka (VIII),
- Okružena ili poluokružena mora (IX),
- Pravo pristupa neobalnih država moru i od mora i sloboda tranzita (X),
- Zona — Opće dobro čovječanstva (XI),
- Zaštita i očuvanje morskog okoliša (XII),
- Znanstveno istraživanje mora (XIII),
- Razvoj i prijenos pomorske tehnologije (XIV) i
- Rješavanje sporova (XV).

Pored navedenog, pogl. I obuhvaća »Upotrebu izraza«, pogl. XVI Opće odredbe, a pogl. XVII Završne i prelazne odredbe. Tekstu Nacrta konvencije dodato je i VIII aneksa o Komisiji za granice epikontinentalnog pojasa, o statutima Međunarodnog suda za pravo mora i Poduzeća, o mirenju, o arbitraži i posebnom arbitražnom postupku, o vrstama migracijskih riba, o osnovnim uvjetima ispitivanja, istraživanja i iskorištavanja, te prilozi (skice o moru i morskome dnu i njegovom podzemlju).

Od naročite je važnosti da ovaj Nacrt konvencije sadrži i 4 nova pravno-ekonomska instituta, koje dosadašnje međunarodno pravo nije poznavalo, i to:

- Arhipelaške države,
- Isključiva gospodarska zona,
- Okružena ili poluokružena mora, i
- Zona — opće dobro čovječanstva.

Arhipelaške države su države koje se prostiru na jedan ili više arhipelaga, a mogu obuhvatiti i druge otoke ili njihove dijelove. Takva država sastavljena od otočja i

voda graniči ravnim arhipelaškim crtama, koje spajaju krajnje točke najudaljenijih otoka i nadmorskih grebena u tom arhipelagu. Unutar arhipelaga, država može odrediti i unutrašnje morske vode po odredbama ove Konvencije. Teritorijalno more, vanjski pojas, isključiva ekonomska zona i epikontinentalni pojas mjere se od arhipelaških polaznih crta prema otvorenom moru. Pravo neškodljivog prolaska kroz arhipelaške vode i njihovo teritorijalno more imaju brodovi svih zastava.

Isključiva gospodarska zona je pojas mora izvan teritorijalnog mora uz njegovu vanjsku granicu u širini od 200 N/m. U ovoj zoni obalna država ima suverena prava nad istraživanjem i iskorištavanjem, očuvanjem i gospodarenjem živim (ribe i ostale morske životinje, te morsko bilje) i neživim (nafta, plin, minerali) prirodnim bogatstvima morskog dna i podzemlja, te voda nad njima. Ostale države — obalne i neobalne imaju u ovoj zoni pravo slobodne plovidbe, prelijetanja i polaganja podmorskih kabela i cjevovoda, te njihovo iskorištavanje. Slobodna plovidba obuhvaća neškodljiv prolazak ovom zonom brodova svih zastava.

Okružena ili poluokružena mora. Ova mora obuhvaćaju zaljeve, bazene ili mora okružena sa dvije ili više država, koja su povezana uskim prolazom sa drugim morem ili oceanom ili se u cijelosti ili pretežno sastoje od teritorijalnog mora i isključive ekonomske zone. Ova mora su znatno ugroženija od zagađivanja i više iscrpljivija u svom biološkom bogatstvu živih organizama od otvorenih mora, pa su stoga njihove obalne države primorane na pojačanu međusobnu suradnju. Plovidba brodova i prelijetanje aviona svih zastava preko tih mora je slobodno uz potpuno poštivanje prava i dužnosti obalnih država utvrđenih odredbama Konvencije.

Ako ova mora imaju i tjesnace za međunarodnu plovidbu, tada za ove tjesnace vrijede posebne odredbe. Režim takvih tjesnaca ne dira u pravni status njihovih voda, a ne utječe ni na suverenost ili jurisdikciju obalnih država. I ovdje postoji pravo slobodne plovidbe i prelijetanja, kao i tranzitnog prolaska — neškodljivi prolazak. Obalna država može u ovom moru i njegovom tjesnacu za međunarodnu plovidbu donositi propise u skladu s općeprihvaćenim međunarodnim propisima.

Zona — opće dobro čovječanstva. Ova zona obuhvaća dno mora i oceana i njihovo podzemlje izvan granica nacionalne jurisdikcije. Prava iz ove zone ne utječu na pravni položaj mora i na zračni prostor iznad njega. Zonom kao općim dobrom, općom baštinom čovječanstva upravlja Međunarodna

vlast za morsko dno preko svojih organa — skupštine, vijeća i tajništva, te poduzeća kao izvođača radova i uopće izvršavanje zadataka ove vlasti, čije je sjedište u Jamajci. Zona kao opće dobro pripada svim državama — obalnim i neobalnim, a naročito zemljama slabije ekonomske moći, kao što su nerazvijene zemlje, zemlje u razvoju i države sa specijalnim geografskim značajkama. Pri tome je od važnosti da se tehnika i tehnologija, financijska sredstva i stručni kadrovi transferiraju iz razvijenih zemalja u nerazvijene i manje razvijene zemlje u vezi pravične podjele prirodnih bogatstava mora i oceana. Za rješavanje eventualnih sporova o morskom dnu, podzemlju i njihovom bogatstvu na pravednoj osnovi za sve države svijeta bez diskriminacije s obzirom na njihov geografski položaj, društveno-političko i ekonomsko uređenje i sl. — nadležan je Međunarodni sud za pravo mora, čije je sjedište u SR Njemačkoj (Hamburg).

Ovaj Nacrt konvencije — koji je u međuvremenu 30. IV o. g. postao Konvencija o pravu mora, jer je za istu glasala ogromna

većina država — njih 130 (17 ih se suzdržalo, a 4 su glasale protiv) — jasnije i određenije precizira u odnosu na sada još važeće takve Konvencije iz 1958. god., teritorijalno more, vanjski pojas, tjesnace koji služe međunarodnoj plovidbi, otvoreno more, zaštita od zagađivanja morskog okoliša i dr. Konačnim prihvatom — potpisivanjem ove Konvencije i od još preostalih država, koje će vjerojatno uslijediti koncem o. g. u Caracasu, ova će Konvencija koja se »rađala« punih 9 godina znatno pridonijeti ostvarenju novog, pravednijeg svjetskog ekonomskog poretka.

Za pohvalu je aktivnost Katedre za međunarodno pravo Pravnog fakulteta u Splitu da je ovim svojim 24. sveskom obogatila našu stručnu literaturu o međunarodnom pravu mora, pored do sada objavljenih znanstvenih i stručnih radova u protekla 23 sveska (o epikontinentalnom pojasu, o prijevozu robe morem, o pomorskom osiguranju, o novom rješavanju pomorskih sporova, o terminologiji međunarodnog prava mora, o ugovoru o gradnji brodova i dr.).

LUCIJAN KOS

— o —

U povodu 300-te obljetnice prve javne kazališne predstave u Dubrovniku

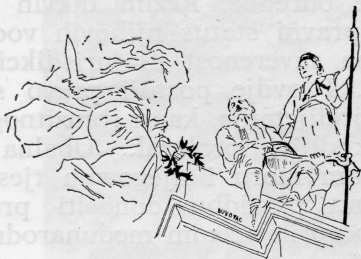
Ove godine navršava se 300-ta obljetnica prve javne kazališne priredbe u Dubrovniku. Ovaj značajan jubilej u povijesti naše kulture dubrovačko je kazalište obilježilo na najbolji mogući način, tj. suvremenom premijerom tragikomedije »VUČISTRAH« Petra Kanavelića, čijim je prikazivanjem davne 1682. godine počelo novo razdoblje naše kazališne umjetnosti.

Pored veoma uspjele predstave »VUČI-

STRAHA«, dragocjen prilog proslavi bio je ciklus predavanja koje su održali naši poznati teatrolozi, esejisti i povjesničari književnosti.

Prigodni pečat na poštanskim omotnicama

300. OBLJETNICA PRVE PREDSTAVE U PRVOM JAVNOM KAZALIŠTU DUBROVNIKA

Na kamenom postolju sjedi slijepi guslar u narodnoj nošnji, kojeg vodi Konavoka. S lijeva mu prilazi vila junakinja s mačem i lovorom. (Dio kompozicije na stropu Kazališta Marina Držića, naslikao VLAHO BUKOVIĆ 1901).

Dubrovačke ljetne igre su također u svoj ovogodišnji program unijele predstavu »VUČISTRAH« u izvedbi ansambla Kazališta Marina Držića. I Filatelističko društvo u Dubrovniku pridružilo se obilježavanju ovog jubileja na taj način što je jedan detalj Bukovčeve kompozicije, koji je naslikan na stropu dubrovačkog kazališta, unijelo na jubilarnu omotnicu. Detalj predstavlja vilu junakinju, s mačem i lovorom u ruci, kako prilazi slijepom guslaru, obučenom u narodnu nošnju dubrovačku, kojeg vodi mlada Konavočica.

Josip KOVAČEVIĆ